

ՓԱՐԱՎՈՆԸ ԵՎ ԽՈՐԱԼԸ

Սոպին շուռումուռ եկավ Մեդիսն-պուրակի նըստարանի վրա: Երբ գիշերները վայրի սագերի երամները ձգվում են բարձր երկնքում, երբ ծովարջենուց մանտո շունեցող կանայք սիրալիր են դառնում իրենց ամուսինների հետ, երբ Սոպին սկսում է շուռումուռ դալ զբոսայգու իր նստարանին, դա նշանակում է, որ ձմեռը մոտ է:

Դեղին մի տերև ընկավ Սոպիի ծնկներին: Դա Չմեռ պապի այցեքարտն էր. այդ ծերուկը բարի է Մեդիսն-պուրակի մշտական բնակիչների նըկատմամբ և ազնվորեն նախազգուշացնում է նըրանց իր մոտալուտ գալստյան առթիվ: Չորս փողոցների խաչմերուկում նա իր այցեքարտերը հանձնում է Հյուսիսային քամուն, «Բաց երկնքի տակ» հյուրանոցի բարապանին, որպեսզի նրա բնակիչները պատրաստվեն:

Սոպին հասկացավ, որ հասել է մեն-մենակ իր անձր վերահաս ցրտերից պաշտպանելու միջոցներ և ուղիներ որոնող կոմիտե ստեղծելու ժամը: Դրա համար էլ նա շուռումուռ եկավ իր նստարանին:

Սոպիի ձմեռային պլաններն առանձնապես փառամուլ չէին: Նա չէր երազում ոչ հարավի երկրներ, ոչ էլ զբոսանավով Միջերկրական ծովում լողալու մասին՝ Նեապոլի ծոցում կանգ առնելու հետ մեկտեղ: Եռամսյա բանտարկություն Կղզում¹, — ահա թե ինչի էր ծարավի նրա հոգին: Երեք ամիս ապահով պատսպարան և ուտելիք հաճելի ընկերության մեջ, հեռու Բորեյի² և փարավոնների ոտնձգություններից՝ Սոպիի համար դա իրոք որ ամենամեծ ցանկությունն էր:

Արդեն մի քանի տարի է, ինչ Կղզու հյուրընկալ բանտը ծառայում էր նրան իբրև ձմեռային կացարան: Ինչպես որ նրա ավելի երջանիկ համաքաղաքացիները տոմս էին գնում Ֆլորիդայի կամ Ռիվյերայի համար, այդպես էլ Սոպին ոչ բարդ նախապատրաստություններ էր տեսնում դեպի Կղզի կատարելիք ամենամյա ուխտագնացության: Եվ այժմ հասել էր այդ ժամը:

Անցած գիշեր երեք կիրակնօրյա թերթերը, որ նա հմտորեն բաժանեց, — մեկը՝ բաճկոնի տակ, մյուսով փաթաթեց ոտքերը, երրորդով՝ ծնկները. — ցրտից չպաշտպանեցին նրան. նա խիստ անհանգիստ մի գիշեր անցկացրեց շատրվանի մոտ դրված իր նստարանին: Այնպես որ Կղզին

---

¹Բլեքուել Կղզին Նյու-Յորքի և Բրուքլինի միջև ընկած ծոցում, ուր գտնվում են բանտը, հիվանդանոցը և խելագարների տունը:

² Հյուսիսային սառը քամի:

պատկերվում էր նրան ցանկալի և լիովին պատեհ ժամի ապաստարան: Սոպին արհամարհում էր այն ջանքերը, որ շռայլում էին քաղաքի աղքատների համար հանուն ողորմածության: Նրա կարծիքով օրենքն ավելի ողորմած էր, քան մարդասիրությունը: Քաղաքում կային անթիվ-անհամար հասարակական և մասնավոր բարեգործական հաստատություններ, որտեղ նա կարող էր իր համեստ պահանջներին համապատասխան սնունդ և կացարան ստանալ: Բայց Սոպիի հպարտ հոգու համար բարեգործության նվերները ճնշիչ էին: Մարդասերների ձեռքից ստացած ամեն մի բարերարության համար հարկ էր վճարել եթե ոչ դրամով, ապա նվաստացմամբ: Ինչպես Կեսարի մոտ կար Բրուտոս՝ այնպես էլ այստեղ յուրաքանչյուր բարեգործական մահճակալ կցորդված էր պարտադիր վաննայի հետ, իսկ հացի ամեն մի պատառը թունավորված էր հոգուդ մեջ անպատկառ սողոսկումով: Ավելի լավ չէ՞ բանտի կենվոր լինել: Այնտեղ, իհարկե, ամեն ինչ կատարվում է խստիվ սահմանված կանոններով, բայց դրա փոխարեն ոչ ոք չի խցկվում ջենտլմենի անձնական գործերում:

Ուստի, որոշելով ձմռան սեզոնին մեկնել Կրդզի, Սոպին անմիջապես անցավ իր պլանի կենսագործմանը: Բանտ տանող ուղիները շատ էին ու հեշտ: Ամենահաճելի ճամփան անցնում էր ռեստորանի միջով: Դուք մի լավ ռեստորանում ճոխ

ճաշ եք պատվիրում, ուտում եք մինչև տրաքվելը, ապա հայտարարում ձեզ անվճարունակ: Առանց որևէ սկանդալի ձեզ հանձնում են ոստիկանի ձեռքը: Դատավորն ավարտում է այդ բարի գործը:

Սոպին վեր կացավ և, դուրս գալով զբոսայգուց, քայլեց ասֆալտե ծովով, որը կազմվում է Բրոդվեյի և Հինգերորդ ավենյուի միախառնումից: Այստեղ նա կանգ առավ լույսերով ողողված սրբաբանի մոտ, ուր երեկոները կենտրոնանում է այն ամեն լավագույնը, որ կարող են տալ խաղողի վազը, շերամի որդը և պրոտոպլազման:

Սոպին հավատում էր իրեն՝ բաճկոնի ներքևի կոճակից մինչև վերև: Նա մաքուր սափրված էր, հագի բաճկոնը վայելուչ էր, գեղեցիկ սև թիթեռնիկաձև փողկապը մի միսիոներուհի էր նվիրել Բարերարության օրը¹: Եթե նրան հաջողվեր աննկատ հասնել սեղանին, հաջողությունն ապահովված էր: Նրա անձի այն մասը, որը կբարձրանա սեղանից վեր, մատուցողի մեջ ոչ մի կասկած չի հարուցի: Տապակած բադ, մտածեց Սոպին, հետն էլ մի շիշ շաբլի: Ապա՝ պանիր, մի բաժակ սև սուրճ ու սիգար: Մեկդոլարանոց սիգարն իսկը

---

¹ Բարերարության օր—ամերիկյան պաշտոնական տոն, որը մտցվել է Նոր Անգլիայի վաղ գաղութարարների կողմից ի նշանավորումն Նոր Աշխարհում հավաքած առաջին բերքի (նոյեմբերի վերջին հինգշաբթի օրը):

հարմար է: Հաշիվն այնքան էլ մեծ չի լինի, որպեսզի դրդի սրճարանի վարչությանը վրեժխընդրության առանձնապես դաժան ակտերի դիմելու, իսկ ինքը, ճաշելով այդ կերպ, հաճույքով կսկսի ճամփորդությունը դեպի իր ձմեռային կացարանը:

Բայց հենց որ Սոսիին ոտքը ռեստորանի շեմքից ներս դրեց, մետրոդոտելի փորձված աչքն իսկույն նկատեց նրա մաշված շալվարն ու ծոմոված կոշիկները: Ուժեղ, ճարպիկ ձեռքերը արագ շուռ տալին նրան և անաղմուկ դուրս մղեցին ասֆալտի վրա, այդպիսով աղատելով բազին նրա համար պատրաստվող տխուր ճակատագրից:

Սոսիին դուրս եկավ Բրոդվեյից: Ըստ երևույթին Կոզի տանող ճամփան ցանված չի լինի վարդերով: Ինչ արած: Պետք է դրախտ մտնելու մի այլ եղանակ մտածել:

Վեցերորդ ավենյուի անկյունում անցորդների ուշադրությունը գրավում էին ցուցափեղկի լույսերը և վարպետորեն դասավորված ապրանքները: Սոսիին մի կոպիճ առավ ու նետեց ցուցափեղկի ապակուն: Փողոցի անկյան հտեից սկսեցին վազելով մարդիկ հավաքվել: Բոլորի առջևից սլանում էր ոստիկանը: Սոսիին կանգնել էր ձեռքերը գրպանները դրած և ժպտում էր դիմացից մոտեցող պղնձե փայլուն կոճակներին:

— Ո՞վ արավ,— շտապ հարցրեց ոստիկանը:

— Իսկ դուք չե՞ք կարծում, որ այստեղ խառն է իմ մատը,— հարցրեց Սոսիին ոչ առանց սար-

կազմի, բայց սիրալիր, իբրև մի մարդ, որը ողջունում է մի մեծ հաջողութուն:

Ոստիկանը շուգեց Սոպիին նույնիսկ իբրև հիպոթեզ ընդունել: Խանութների փեղկերը քարերով ջարդող մարդիկ օրենքի ներկայացուցիչների հետ բանակցութիւններ չեն վարում: Նրանք ճղում են: Ոստիկանը նկատեց մի մարդ, որը կես թաղամաս հեռվում վազում էր տրամվային հասնելու: Նա բարձրացրեց մահակը և սլացավ նրա ետևից: Սոպին գարշանքի զգացումը սրտում շարունակեց իր ճամփան... Երկրորդ անհաջողութիւնը:

Փողոցի հակառակ կողմում մի համեստ ռեստորան կար, որը նախատեսված էր մեծ ախորժակների և պարապ քսակների համար: Այդտեղ ամանեղենն ու օղը ծանր էին, սփռոցներն ու սուպերը՝ ջրալի, թափանցիկ: Սոպին իր դատապարտելի կոշիկներն ու պերճախոս շալվարը անարգել ներս տարավ այդ ստամոքսի տաճարը: Նա նրստեց փոքրիկ սեղանի մոտ և կուլ տվեց մի բաժին բիֆշտեքս, մի բաժին յուղաբլիթ և մի քանի կարկանդակ: Ապա հայտնեց ռեստորանի ծառային, որ ինքը՝ Սոպին, և ամենամանր նիկելադրամը ոչ մի ընդհանուր բան չունեն իրար հետ:

— Դե, իսկ հիմա շտապեցեք,— ասաց Սոպին:— Կանչեցեք փարավոնին: Բարի եղեք, շարժվեցեք տեղներիցդ. մի՛ ստիպեք ջենտլմենին սպասելու:

— Առանց փարավոնի էլ յուրա կգնաս,—

ասաց մատուցողը կաթնահունց բուլկու պես փափուկ ձայնով և ուրախ փայլեցրեց աչքերը, որոնք նման էին կոկտեյլի միջի բալերի:— է՛յ, Կո՛ն, օգնիր:

Երկու մատուցողները բարեխղճորեն Սոպիին պառկեցրին անզգա մայթի վրա, ականջը ներքև: Նա վեր կացավ տեղից հող առ հող, ինչպես հյուանի ծալովի քանոն, և սկսեց թափ տալ հագուստի փոշին: Ձերբակալությունն սկսեց նրան ծիածանագույն երազ թվալ, Կղզին՝ հեռավոր միրաժ: Երկու տուն այն կողմ կանգնած ոստիկանը ծիծաղեց ու շարունակեց քայլել:

Հինգ թաղամաս անցավ Սոպին, մինչև որ սիրտ արավ նորից բախտը փորձելու: Այս անգամ ուղղակի հոյակապ առիթ ներկայացավ: Մի ջախճակին, համեստ ու ճաշակով հագնված, կանգնել էլ խանութի ցուցափեղկի առաջ և աշխույժ հետաքրքրությամբ դիտում էր սափրվելու և թանաքի փոքրիկ թասերը, իսկ նրանից երկու քայլի վրա, հենված հրշեջ ծորակին, կանգնել էր մի հաղթանդամ, խստադեմ ոստիկան:

Սոպին որոշեց խաղալ արգահատելի և բոլորից արհամարհված փողոցային լոգվելասի դերը: Նշված զոհի կանոնավոր արտաքինը և պատկառազդու փարավոնի մոտիկությունը հաստատ հիմքեր էին տալիս հուսալու, որ շուտով նա կզգա իր ուսին ոստիկանության ծանր ձեռքը և ձմեռն ապահովված կլինի հարմարավետ կղզում:

Սոպինն ուղղեց միսիոններուհու նվիրած փողկապը, լույս աշխարհ հանեց իր անհնազանդ մանժետաները, շլյապան կտրճորեն թեքեց մի կողմի վրա և քայլեց ուղիղ դեպի ջահել կիներ: Նա անպատկառորեն աչքով արավ նրան, կոնչաց, ժրպտաց, կոկորդը մաքրեց, մի խոսքով՝ լկտիաբար գործի դրեց փողոցային հետամտողի բոլոր կլասիկական հնարները: Աչքի պոչով Սոպին տեսավ, որ ոստիկանն ուշադիր հետևում է իրեն: Զահել կիներ մի քանի քայլ հեռացավ և նորից անձնատուր եղավ սափրվելու թասիկներ զննելուն: Սոպին հետևեց նրան, անպատկառորեն կանգնեց նրա կողքին և, շլյապան բարձրացնելով, ասաց.

— Ա՛խ, ի՛նչ լավիկն եք դուք: Զգրոսնե՞նք:

Ոստիկանը շարունակում էր դիտել նրանց: Բավական է վիրավորված ջահել կիներ մատը վեր բարձրացներ, և Սոպին արդեն ճամփա կրնկներ դեպի խաղաղ հանգրվան: Նրան թվում էր արդեն, որ զգում է ոստիկանատան ջերմությունն ու հարմարավետությունը: Զահել կիներ շուտ եկավ դեպի Սոպին և, ձեռքը պարզելով, բռնեց նրա թևքից:

— Հաճույքով, Մայկ,— ասաց նա ուրախ:— Գարեջուր կհյուրասիրե՞ս: Ես ավելի շուտ կխոսեի քեզ հետ, բայց փարավոնը հետևում էր:

Զահել կիներ փաթաթվեց Սոպիին, ինչպես բալեդը կաղնուն, և կնոջը թևանցուկ արած, նա մոռյլորեն ընթացավ կարգուկանոնի պահապանի

կողքով: Սոպին հաստատապես դատապարտված էր ազատութիւն վայելելու:

Մտտակա փողոցում նա թոթափեց իր ուղեկցուն հուն և փախուստի դիմեց: Կանգ առավ ռեկլամի լույսերով ողողված մի թաղամասում, որտեղ և՛ սրտերը, և՛ հաղթանակները, և՛ երաժշտութիւնը միատեսակ թեթև են: Մուշտակ հագած կանայք և տաք վերարկուով սղամարդիկ ուրախ գրուցում էին ցուրտ քամու առաջ: Անակնկալ երկյուղը համակեց Սոպինին: Միգուցե ինչ-որ շար կախարդանք ոստիկանութեան համար անխոցելի է դարձրել նրան: Քիչ էր մնում խուճապի մատներվեր: Հասնելով ոստիկանին, որը վեհապանծորեն կանգնած էր թատրոնի լուսավորված շքամուտքի մոտ, նա որոշեց կառչել «հասարակական վայրում» խուլիգանութեան ծեղից:

Խուլիգանութեան ծեղիցի ողջ ուժով Սոպին ինչ-որ հարբած երգ վեր քաշեց: Նա սկսեց պարել մայթի վրա, բղավել, ծոմովել՝ ամեն կերպ խանգարելով հանգիստը:

Ոստիկանը ոլորեց իր մահակը, մեջքը շուտովեց սկանդալիստի կողմը և նկատեց մի անցորդի.

— Ելսկցի ուսանող է: Նրանք այսօր տոնում են ՀարՖորդի քուլեջի ֆուտբոլիստների դեմ իրենց տարած հաղթանակը: Աղմկում են, անշուշտ, բայց դա անվտանգ է: Մեզ հրահանգել են ձեռք չտալ դրանց:

Անմխիթար Սոպին դադարեցրեց իր ողորմելի հրավառությունը: Մի՞թե այդպես էլ ոչ մի ոստիկան չի բռնելու նրա օձիքից: Կղզու բանտն սկսեց նրան թվալ անմատչելի Արկադիա: Նա ավելի պինդ կոճկեց իր թեթև բաճկոնը. քամին մարմինը կտրում էր:

Ծխախոտի կրպակում նա տեսավ մի պարոնի, որ զազի կերոնից սիգարն էր կպցնում: Նա իր մետաքսե անձրևանոցը թողել էր մուտքի մոտ: Սոպին անցավ շեմքը, անձրևանոցը վերցրեց և սկսեց դանդաղ հեռանալ: Սիգարով մարդը արագ հետևեց նրան:

— Այդ անձրևանոցը իմն է,— խստությամբ ասաց նա:

— Մի՞թե,— լկտիորեն քմծիծաղեց Սոպին, մանր գողությանը ավելացնելով նաև վիրավորանքը:— Ուրեմն, ինչո՞ւ ոստիկան չեք կանչում: Այո, ես վերցրի ձեր անձրևանոցը: Դե, կանչեցեք փարավոնին: Ահա նա կանգնած է անկյունում:

Անձրևանոցի տերը քայլերը դանդաղեցրեց: Սոպին նույնպես: Նա արդեն կանխազգում էր, որ ճակատագիրը նորից զզվելի խաղ է խաղալու իր հետ: Ոստիկանը հետաքրքրությամբ հետևում էր նրանց:

— Անշուշտ,— ասաց սիգարով մարդը,— իհարկե... դուք... մի խոսքով, այդպիսի սխալներ պատահում են... ես... եթե դա ձեր անձրևանոցն է... հուսով եմ, կներեք ինձ... ես այն վերցրի այս

առավոտ, ռեստորանում... եթե դուք ճանաչեցիք, որ ձերն է... դե ինչ... հուսով եմ, որ դուք...

— Իհարկե, սա ի՛մ անձրեանոցն է,— բարկացած ասաց Սոպին:

Անձրեանոցի նախկին տերը նահանջեց: Իսկ ոստիկանը նետվեց օգնելու բարձրահասակ, շիկահեր, շքեղ մանտո հագած մի կնոջ. անհրաժեշտ էր նրան փողոցն անցկացնել, որովհետև երկու թաղամաս հեռվից երևաց տրամվայր:

Նորոգման պատճառով այլանդակված փողոցով Սոպին ծովեց դեպի արևելք: Նա անձրեանոցը շարությամբ շարտեց փոսի մեջ, անեծքներ տեղալով սաղավարտակիր, մահակավոր մարդկանց հասցեին: Այնպես է ուզում նրանց ճանկն ընկնել, իսկ նրանք նայում են իրեն, ինչպես անսխալական Հոռմի պապի:

Վերջապես, Սոպին հասավ հեռավոր ավենյուններից մեկը, որտեղ համարյա աղմուկ-խրարանցում չէր լսվում, և ուղղություն վերցրեց դեպի Մեդիսն-պուրակ: Քանզի բնազդը, որ մարդուն մղում է դեպի հարազատ տունը, չի մեռնում նույնիսկ այն ժամանակ, երբ այդ տունը զբոսայգու նստարանն է:

Առանձնապես խաղաղ մի անկյունում Սոպին հանկարծ կանգ առավ: Այդտեղ սրածայր տանիքով մի հին եկեղեցի կար: Նրա պատուհաններից մեկի մանուշակագույն ապակիների միջից մեղմ լույս էր կաթում: Հավանորեն, երգեհոնահարը մնացել

էր իր գործիքի մոտ, որպեսզի նվազի կիրականօրյա խորալը, որովհետև երաժշտության քաղցր հընչյունները հասան Սոպիի ականջին, և նա քարացավ տեղում, սեղմվելով շուգունե ցանկապատի ոլորազարդերին:

Լուսինը ծագեց՝ պայծառ ու անխոռով: Կառքերն ու անցորդները հազվադեպ էին. քիվերի տակ քնկոտ մնչում էին աղավնիները, թվում էր, թե գտնվում ես գյուղական գերեզմանատանը: Եվ խորալը, որ նվագում էր երգեհոնահարը, Սոպիին մեխել էր շուգունե ցանկապատին, որովհետև նա այդ եղանակը շատ անգամներ էր լսել առաջ՝ այն օրերին, երբ նրա կյանքում կային մայրը, վարդերը, համարձակ ծրագրերը, բարեկամները, և մաքուր մտքերը, և մաքուր օձիքները:

Հին եկեղեցու պատուհանից հոսող երաժշտության ազդեցութեամբ Սոպիի հոգում մի անակնկալ ու հրաշալի փոփոխություն կատարվեց: Նա սարսափով նկատեց այն անդունդը, ուր ընկել էր, տեսավ այն ամոթալի օրերը, անարժան ցանկությունները, մեռած հույսերը, խորտակված ընդունակություններն ու ստոր հակումները, որոնցից կազմված էր իր կյանքը:

Եվ նրա սիրտը բաբախեց այդ նոր տրամադրութեանը ներդաշնակ: Հանկարծ շար ճակատագրի դեմ պայքարելու ուժ զգաց իր մեջ: Նա դուրս կպրծնի կեղտի միջից, նորից մարդ կդառնա, նա կհաղթի այն շարիքը, որը նրան իր գերին դարձ-

րեց: Ժամանակը դեռ չի անցել, նա դեռ համեմատաբար ջահել է: Նա հարուստուն կտա նախկին փառասեր երազանքներին և եռանդով ձեռք կզարկի դրանց կենսագործմանը: Երգեհոնի հանդիսավոր, քաղցր հնչյունները հեղաշրջում առաջացրին նրա մեջ: Վաղն առավոտյան նա կգնա քաղաքի գործարար մասը և աշխատանք կփնտրի իր համար: Մեկ անգամ մի մորթավաճառ բեռնատարի տեղ առաջարկեց նրան: Հենց վաղը կգտնի այդ մարդուն և կխնդրի այդ աշխատանքը: Նա ուզում է մարդ լինել: Նա...

Սոպին զգաց, թե ինչպես մեկի ձեռքն իջավ իր ուսին: Արագ ետ նայեց ու տեսավ իր առաջ ուստիկանի լայն դեմքը:

— Ի՞նչ եք անում այստեղ,— հարցրեց ուստիկանը:

— Ոչինչ,— պատասխանեց Սոպին:

— Այդ դեպքում գնանք,— ասաց ուստիկանը:

— Կղզի, երեք ամսով,— որոշեց դատավորը հետևյալ առավոտյան: